

האחזקה בפיקוד הדרום
פרק הפיקוד
והמערך הנייח

פקוד הדרום - מערכת האחזקה

1. כללי

בסקירה זו יתואר מערך החימוש של פיקוד הדרום במלחמת יום הכיפורים, ופעולתו בשלבים העיקריים: ההתארגנות, המגננה, המתקפה וחצית התעלה עד הפסקת האש.

2.

התקופה שלפני המלחמה - תכנון ופריסת מערך החימוש בפקוד

מערך החימוש בפיקוד-דרום היה דומה לכל מערך חמוש אחר ב-צה"ל ובנוי משני מערכים עיקריים:
א. המערך הנייד.
ב. המערך הנייח.

המערך הנייד: היה פונקציה של מספר האוגדות שהועמדו לרשות פיקוד דרום כשלכל אוגדה גדוד שרותי החימוש (59) הנייד שלה.

המערך הנייח: כלל שתי יחידות חימוש מרחביות (60): יחש"מ 653 ויחש"מ 674. יחש"מ 653 היה בנוי כך שישאר בפריסתו הקיימת ויבצע אחזקה בעורף וישמש כגודם שקולט כלים שלא ניתנים לתיקון במערך הקידמי.
יחש"מ 653 היה בנוי מיחידות סדירות שהיו פרוסות כפלוגות, במקומות הבאים: בבאר-שבע, באל-עריש, באילת, בעין-יהב, ובשארם-א-שייד.
בכל המקומות האלה היו יחידות סדירות שבאחריות מפקד החימוש הפיקודי (61). יחש"מ 674 תוכנן לשמש כמערך קידמי של סיני. הוא היה בנוי על מערך מילואים עם גרעין קטן של חיילים סדירים ואמור היה להתפרס באל-עריש עד בלוח וטסה ולשמש כגוף נייח. הוא נועד לתפוס את המתקנים של גדוד שרותי החימוש 784 של אוגדה 252. דהיינו אוג' 252 בעת המלחמה האמורה לצאת מן המתקנים התפוסים על-ידה והגש"ח שלה יהפוך להיות נייך כבכל אוגדה. בכך הוברר כי בדיעבד היו בעיות רבות בענין זה. מאחר ואוג' 252 במלחמה אינה נמצאת תחת פיקודו של פיקוד דרום ולא היה תאום וקשר בתחומים שונים, בעיקר בנושא העברת מתקני הגש"ח של האוגדה ליחש"מ המילואים.

סוכם על תשתית אנושית שתשאר במתקנים וזאת לא בוצעה; כמות האנשים שדובר בה עמדה על 150 איש; לא היו אמצעי עבודה מתאימים, מפני שגש"ח סיני (784) נטל איתו פריטים רבים; לא היה מידע על רמת חלפים במחסני חלקי החילוף ואף לא היו פריטים על הקיים; לא היה מידע כמה טנקים מצויים בסדנאות ובסכום אפשר לאמר שהיתה מפקדה ללא אמצעים.

(59) גש"ח - גדוד שרותי חימוש.
(60) יחש"מ - יחידת חימוש מרחבית.
(61) ראה מפה מס' 12.

המערכים הניידים והנייחים בפקוד הדרוס ערכ יום הכיפורים:

המערך הנייח כלל:

- (1) יחידת חימוש מרחבית (653): כגוף סדיר, פיקודי שתחום אחריותו מאילת עד אל-ערדיש שארם-א-שייד ועד באר-שבע, המבצע אחזקה בעורף. גש"ח 784. (סדיר/אזור סיני), מבצע אחזקה בחזית סיני, כולל קו התעלה.
- (2) יחש"מ 674: גוף פיקודי - כוח מילואים שתפקידו לתפוס בזמן מלחמה את המיתקנים של גש"ח 784 השייד לאוגדה 252 (גש"ח סיני). להתפרס מאל-ערדיש ועד בלוצה וטסה ולבצע את כל פעילות האחזקה במרחב העורפי של סיני, שלא ניתן לבצעה על-ידי המערך הנייד.

המערך הנייד כלל:

- (1) גדוד שרותי חימוש (גש"ח) לכל אוגדה (סה"כ שלושה גש"ח"ים). (62)
- (2) פלוגת סדנא (פלס"ד), שהיא גוף פיקודי (כולל שש כיתות רכב ב' ו-שלוש כיתות שרמן).
- (3) ארבע כיתות תיקונים קלים (כתק"ל).

שיטות האחזקה

תכניות אחזקה היו למרבית התוכניות האופרטיביות כפי שהופיעו בנספח פקודות למגננה ומתקפה (63), לדוגמא: בתכנית שדרשה ריכוז כוחות, ההנחיה היתה שכל פלוגת חימוש מצטרפת לחטיבה ומבצעת את כל התיקונים והביקורות הקשורים להכנתם לקרב. קימות היו תוכניות שנגעו לנושא אחזקת והכנת רכב ב' בשלב ריכוז הכוחות, לשיטת אחזקת צירי תנועה עם הקצאת תחומי אחריות לגופים העוסקים בגישור והעברת הגשרים, ולתיכנונים בתחום מתן שירותי אחזקה לנושא הגישור עצמו. ראוי לציין שנושא אחזקת הגשרים היה בשלב של העברת האחריות מחיל הנדסה לחיל חימוש לפני המלחמה ובמלחמה עצמה.

(62) גש"ח אוגדה 146 היגיע לאחר המלחמה ואינו נדון בעבודה זו. שימש כגש"ח רביעי כפיקוד דרום. (22/10/73 היגיע חלק מהאוגדה).
 (63) עד כמה שיכולתי למצוא בארכיון צה"ל ולכן כולל רק את חלקן.

דוח הכשירות האגמי ב-חמ"ל אג"מ הפיקוד בדבנה

הפרוט בדוח הינו, מתאריך 6 לחודש ועד ה-16 לחודש אוק' 73 וזאת כדי להמחיש את השינויים הגדולים הקיימים בין הדוח החימושי ל-אג"מ (101)

6 אוק'

אוג' 252: חט' 401 89 טנקים.
חט' 14 91 טנקים.
חט' 460 106 טנקים.

סה"כ 286 טנקים בדיווח הראשוני שמצאתי מדובר על 290 טנקים.

חמ"מ:

גד' 403 17 קנים.
גד' 404 14 קנים.
גד' 402 12 קנים.
גד' 55 4 קנים.

מעיון בטבלת החימושית לא קיים דווח אך ניתן לקבל דווח מדויק מהדוח שהוכן בתחילת חיבורי זה והוא מצב היחידות של אוג' 252 ב-6 אוק' שעה 1400.

7 אוק'

אוג' 252: חט' 401 48 טנקים.
חט' 14 32 טנקים.
חט' 460 106 טנקים.

סה"כ 186 טנקים ירידה של 100 טנקים מ-6 לחודש.

אוג' 162

חט' 217 39 טנקים.
חט' 500 22 טנקים.
חט' 204 28 טנקים.
חט' 460 37 טנקים.
חט' 11 40 טנקים.
סה"כ 166 טנקים

ארטילריה קיימים הגדודים, אין דווח לכמויות קנים. הגדודים הם: 403, 55, 404, גד' 120, גד' 160.

אוג' 143

חט' 600 63 טנקים.
חט' 421 32 טנקים.
גדס"ר 87 24 טנקים.

חט' 14 2 טנקים. ? כך מופיע בדו"ח.
סה"כ 121 טנקים מופיע גם באוג' 252.

8 אוק' 73

אוג' 252: חט' 401 45 טנקים.
חט' 164 33 טנקים.
סה"כ 78 טנקים

אוג' 162

חט' 217 188 טנקים ? זה המ שרשום בדו"ח.
חט' 460 לא ידוע.
חט' 500 לא ידוע.
סה"כ 188 טנקים

(101) דו"ח כשירות מתיחס לטנקים ולארטילריה.

143' אוג'

כוח קלמן לא ידוע
חט' 600 לא ידוע
חט' 421 לא ידוע
חט' 14 לא ידוע
גדס"ר 87 לא ידוע

9 אוק' 73 מיום זה קיים בחמוש בדבקה דווח כשירות גם הוא לא מושלם, חטרים נתונים על אוג' 252 וכוח גרנית (כוח מנדי).

162' אוג'

חט' 217 33 טנקים
חט' 460 37 טנקים
חט' 560 30 טנקים
סה"כ 100 טנקים

כוח קלמן

גד' 9 9 טנקים
גד' 8 8 טנקים
חט' 11 20 טנקים
חט' 217 25 טנקים מוצבת על פי דווח חימוש באוג' 162.
סה"כ 62 טנקים

143' אוג'

חט' 421 81 טנקים
חט' 600 100 טנקים
חט' 14 40 טנקים
גדס"ר 24 טנקים
חט' 164 18 טנקים
סה"כ 263 טנקים

252' אוג'

חט' 401 41 טנקים
חט' 164 60 טנקים
חט' 875 33 טנקים
סה"כ 134 טנקים

10 אוק' 73 אין דווח אג"מי כלל, בחמוש קיים

11 אוק' 73

ארטילריה

גד' 340	4 קנים
גד' 875	7 קנים
גד' 894	8 קנים
גד' 391	8 קנים
גד' 435	11 קנים
גד' 486	3 קנים

162 אוג'

חט' 460	53 טנקים
חט' 500	51 טנקים
חט' 217	55 טנקים
סה"כ	169 טנקים

ארטילריה כוח קלמן

גד' 40	8 קנים
גד' 486	1 קנה
גד' 340	9 קנים

כוח קלמן/ששון

חט' 204	8 טנקים
חט' 11	בין 60 ל-70 טנקים
סה"כ	78 טנקים

143 אוג' ארטילריה

גד' 486	13 קנים
גד' 872	10 קנים
גד' 834	9 קנים
גד' 322	10 קנים
גד' 342	14 קנים
גד' 55	2 קנים
גד' 329	2 קנים

143 אוג'

חט' 14	73 טנקים
חט' 600	90 טנקים
חט' 421	67 טנקים
סה"כ	230 טנקים

ארטילריה

גד' 402	7 קנים
גד' 403	10 קנים
גד' 647	7 קנים
גד' 329	4 קנים
גד' 825	13 קנים

252 אוג'

חט' 401	51 טנקים
חט' 247	52 טנקים
גדס"ר	31 טנקים
חט' 164	54 טנקים
חט' 875	36 טנקים
סה"כ	224 טנקים

12 אוק' 73 אין דווח אג"מי כלל/וקיים דווח חימושי

73 אוק' 13

<u>ארטילריה</u>		<u>אוג' 162</u>	
גד' 7 857 קנים		חט' 217	71 טנקים
גד' 8 839 קנים		חט' 460	60 טנקים
גד' 8 341 קנים		חט' 500	51 טנקים
		חט' 274	68 טנקים
		גד' (מג"ח) 24	טנקים
		גדס"ר 20	טנקים
		סה"כ 294	טנקים

<u>ארטילריה</u>		<u>כוח קלמן</u>	
גד' 8 404 קנים		חט' 204	8 טנקים
גד' 4 340 קנים		חט' 11	56 טנקים
גד' 4 486 קנים		סה"כ 64	טנקים

<u>אוג' 252</u>	
חט' 660	93 טנקים
חט' 421	63 טנקים
חט' 14	81 טנקים
סה"כ 257	טנקים

14 אוק' 73 אין דווח אג"מי כללי

73 אוק' 15

אוג' 252	סה"כ אוגדתי 169	טנקים
ארטילריה	41	קנים

כוח ששון	סה"כ 120	טנקים
ארטילריה	16	קנים

16 אוק' 73

אוג' 252 156 טנקים
ארטילריה לא מפורט

אוג' 162 192 טנקים
ארטילריה לא מפורט

כוח נמר 100 קנים
ארטילריה לא מפורט

אוג' 143 209 טנקים
ארטילריה מפורט 16 סוללות

השוואת הדו"ח המופיע להלן (102) לנתונים החימושים שהתקבלו אצל המחש"פ לעומת הדוח האג"מי שהתקבל בחמ"ל בדבלה על-ידי הגורמים האג"מיים (שדווחו מהגדודים לחטיבות ומהחטיבות לאוגדות מהאוגדות לפיקוד) מראה שקיים פער רציני בהשוואות כמויות הטנקים בחדך יומי. לא נימצא אפילו פעם שהנתונים היו שווים או דומים או קרובים אחד לשני בדיוק, דבר המראה על קווי חשיבה שונים לגבי הגדרתם של כלים הכשירים והלא כשירים בשני המישורים החימושי והאג"מי (103) (טבלאות מסכמות על דוח זה תפורטנה בהמשך).
הפתגם ש"טוב מראה עיניים ממשמע אוזניים" תואם להגדרת מצב זה. פתגם זה אף מחזק את הדעה שהדווח החימושי היה אמין יותר ומדויק יותר מכיוון שחוליות של המחש"פ הסתובבו בשטח ראו טוב יותר את תמונת מצבת הטנקים היומית שקבלו דווח מקציני החימוש בשטח, ואילו בחמ"ל בדבלה הכל היה על פי דווח טלפוני או בקשר כך שיש ליחס חשיבות רבה לדווח של החימוש. במחקרי נבדק הנושא מול אוגדה 162 וזו מסקנתי.

(102) מתוך דוח אג"מ הפיקוד כרך ב' 6 אוק' 75. דוח זה נעשה על סמך המיברקים היומיים שנישלחו למטכ"ל מצפ"ע שבו פורטו סד"כ הטנקים, חרמ"ש, חי"ר, חת"מ הנדסה.

(103) דווח מסכם על המצב האג"מי שהוכן על בסיס עיון בתיק סד"כ אג"מ תיק מיברקים אג"מ ומיברקים קיימים וניירות שונים ראה בטבלה.

L

ר כ ו ז ס ד " כ - פ י ק ו ד ד ר ו ם ד ו ו ח א ג " מ י

מקור	רפידים+עתודה	קלמן ששון	252		143		162	סה"כ	יום שעה
			292					297	4.10
			(קרי אין פרוט)						5.10
			252-ב-פרט למצב						6.10
			252-ב-פרט למצב						7.10
			252-ב-פרט למצב						8.10
	?	69	134		263		100	562	091600
									101600
(106)	?	78	181		230		159	648	111830
									121830
(106)	5	64	148		231		294	741	130400
									140400
(105)	6	69	162		189		294	720	150300
(105)	57	100	156		209		219	741	160415
(104)	6	202	256		209		199	772	162230
(104)	57	51	170		175		188	641	170000
(104)	6	102	256		209		155	728	170200
(104)	6	105	141		103		155	510	180000
(105)	6	130	173		114		150	573	182115
					53	61			190100
			ג ד ה		מזרח מערב				
(105)	16	133	82	85	140		178	634	200530
(104)	16	133	82	85	140		178	634	210600
(104)	6	155	96	90	121		151	619	220500
(104)	6	133	92	73	133		165	602	230515
(105)	6	99	74	115	134		115	543	232100
									240000
	3	110	76	146	148		155	635	260430

מקורות (בעמודה מקור)

- (104) תיק סד"כ אג"מ.
- (105) תיק מברקים אג"מ.
- (106) מברקים וניירות שונים.

ש מ ר

- 123 -

1. דוח אג"מ נוסף מדבר על נתוני כשירות של סד"כ הטנקים (107) מ-061900 מה שלא נימצא ביתר הדוחות האג"מ'ים.

ס ד " כ ה ט נ ק י ס			המועד
ס	ה	כ	הגדה המזרחית
303			061900
625			082300
763			091500
735			100830
689			112300
747			140600
690			150700
?		20	161100
686		?	162200
726		?	172200
?		170	180400
553		276	182100
627		322	201130
584		252	201900
656		358	212300
637		351	220800
602		331	230900

(107) מתוך דוח שהוכן על-ידי סא"ל שמואל גל, סא"ל משה שקוב, וסגן שמעון גולן, אג"מ/מה"ד תו"ל, תאריך 1/11/73, מלחמת יום הכיפורים בזירת פיקוד הדרום דוח ראשון.

דו"ח נוסף מנתוני דו"ח פעילות אג"מ הפיקוד נמצא באחד מתיקי ה-אג"מ. דו"ח זה אינו מסופר ומסומן אך הינו נתון שקרוב לדו"ח החימושי (108) הדו"ח מביא מידע על סד"כ הטנקים הפיקודי שלפני פתיחת המלחמה שעמד על 1088 טנקים ואינו מפרט.

הדו"ח כולל מצבת טנקים ב-חוד יומי בפיקוד דרום מ-22/6 אוק'

1088	סה"כ כמות הטנקים בפיקוד	05/10/73
290	טנקים בסיני	061400
742	טנקים בסיני	07/10/73
716	טנקים בסיני	08/10/73
633	טנקים בסיני	09/10/73
647	טנקים בסיני	10/10/73
759	טנקים בסיני	11/10/73
712	טנקים בסיני	12/10/73
747	טנקים בסיני	13/10/73
732	טנקים בסיני	14/10/73
732	טנקים בסיני	15/10/73
684	טנקים בסיני	16/10/73
653	טנקים בסיני	17/10 0330
722	טנקים בסיני	17/10 0500
624	טנקים בסיני	18/10 0700
553	טנקים בסיני	18/10 2100
580	טנקים בסיני	19/10 0700
660	טנקים בסיני	20/10 0700
584	טנקים בסיני	20/10 2000
656	טנקים בסיני	21/10 0700
637	טנקים בסיני	22/10 0800

(108) כמות הטנקים בסיני בפתיחת המלחמה - ביום 061400 היתה 290 טנקים. זהו הנתון המדויק ביותר שניתן היה למצוא ואכן נתון זה תואם את הנתונים שנמצאו בתחילת המלחמה.

כמקור נוסף לכשירות היחידות מצאתי בדוח שעליו היה חתום תא"ל ציפורי קשנ"ר של יום הכיפורים.

הצטברות סנקים במערב סיני 6 אוק' 73 (109)

ה ע ר ו ת	עתודה פיקודית ביתרת הזמן	מחר בלילה (7 אוק')	במערב סיני	יחידה	סוג סנק
סיני			91	חט' 14	מג"ח A3
סיני			97	חט' 401	מג"ח A3
סיני			115	חט' 460	שוט מג"ח מעורבת
רפיח		31		חט' 204	מג"ח A3
ש. תימן על- גבי שרשראות		110		חט' 600	מג"ח M60
ש. תימן		24		גדס"ר 87	מג"ח M60
צאליס מ. נתן ע"ג מובילים		110		חט' 500	שוט
בית דרס		105		חט' 217	שוט
ע"ג מובילים		81 או 78		חט' 274	טירן
שבטה ש. תימן	70			חט' 421	מג"ח A3
באילת ובג'ילים	108	40 מאילת 22 שבטה 26 גו'ליס בסל"ש 12 שדה תימן 8 מחנה נתן		חט' 164	שוט
חצור בסל"ש	24			גדס"ר 279	מג"ח
חצור	50			חט' 11	שרמן
פלוגות	38			חט' 875	שרמן
	292	458	303		סה"כ
	761+292=1053	303-758=167		סה"כ יצטבר ל- 7 אוק'	

(109) כך נראתה הטבלה מתוך דוח כשירות גייסי עמ' 2, ניתן למצוא בארכיון צה"ל ואינו מסופר.

דוח טנקים נוסף על מצבת הטנקים ב-7 אוק' בסיני באוג' 252 מצאתי בדו"ח קשנ"ר על פרוט היחידות הדו"ח נכון ל-7/10/73 שעה 1500.

היחידה	כשירים	פגועים	מושמדים	ממוקשים	שקועים בחול	טכני מזוהה	טכני לא מזוהה	סה"כ מצאי בתחילת 6 שעה 1400
גד' 9	8		1		2		23	34
גד' 184	12	5	4			1	3	25
גד' 52	14		6				14	34
סה"כ 14	34	5	11		2	1	40	93
גד' 79	42	4						46
גד' 195	25	1	1	3			4	34
גד' 46	29					1		30
סה"כ 401	96	5	1	3		1	4	110
גד' 196	51	2				1		54
גד' 198	34					10		44
סה"כ 460	85	2				11		98
סה"כ א ג 252	215	12	12	3	2	13	44	* 301

* נתון זה אינו דומה לנתון שמצאתי בתחילת הנתונים על כמות של 290 טנקים במרחב 252. ובדוח (110) של השעה 1600 של ה-7 לאוק' 73 מצאתי שלאוגדה 252 בתחילת המלחמה 6 אוק' 73 שעה 1400 סה"כ 299 טנקים.

לפי פרוט

- * חט' 14 - מג"ח 91 טנקים.
- * חט' 401 - מג"ח 96 טנקים.
- * חט' 460 - שוט+מג"ח 61 מג"ח 44 שוט = 105 טנקים.
- * גדס"ר 189 - מג"ח 7 טנקים.
- * סה"כ 299 טנקים

נתון זה אינו דומה לנתון שמצאתי בסריקה של גדוד אחרי גדוד ברקע האג"מי לעבודתי, הבדל בכמות סה"כ של פלוגה וזה משמעותי.

(110) טבלה ובה הפרוט של פתיחת המלחמה שנה מפורט כמות הטנקים כמצבה ראשונית ולאחר מכן ב-7 לחודש שעה 1600 מתוך דו"ח כשירות קשנ"ר.

בדוח קשנ"ר נכון ל-8 אוק' 73 שעה 1000, מצבת הטנקים עמדה על:

סוג הטנק	טנקים בפועל	מצבת טנקים ב-6 אוק' בפיקוד	חטיבה	מס"ד
מג"ח	62	91	חט' 14	.1
מג"ח	78	96	חט' 401	.2
מג"ח+שוט	אין נתון	105	חט' 460	.3
מג"ח	7	7	גדס"ר 189	.4
שוט	99	102	חט' 500	.5
מג"ח	30	30	חט' 204	.6
שוט	77	89	חט' 217	.7
שרמן	21	59	חט' 11	.8
שוט	11	11	גדס"ר 279	.9
מג"ח	100	111	חט' 600	.10
מג"ח	64	94	חט' 421	.11
שרמן	43	49	חט' 875	.12
שוט	30	108	חט' 164	.13
טירן	76	119	חט' 274	.14
מג"ח	18	24	גדס"ר 87	.15
	716 טנקים	1 0 9 5	ס ה " כ	

מצבת הטנקים ללא הנתון של חט' 460 עמדה על 716 טנקים.
באותו דוח נכון ל-9 אוק' 73 שעה 1000 מצבת הטנקים באוגדות שמצאתי בדו"ח
היתה על פי הפרוט הבא:

אוג' 162 חט' 500 30 טנקים.
חט' 460 53 טנקים.
חט' 217 33 טנקים.

סה"כ 116 טנקים.

אוג' 143 חט' 14 40 טנקים.
חט' 600 100 טנקים.
חט' 421 81 טנקים.
גדס"ר 87 24 טנקים.

סה"כ 245 טנקים.

אוג' 252 חט' 401 41 טנקים.
חט' 274 59 טנקים.
חט' 875 30 טנקים.
חט' 164 78 טנקים.
גדס"ר 187 7 טנקים.

סה"כ 215 טנקים.

כוח "קלמן ששון" 73 טנקים.

סה"כ טנקים בפד"מ 9 אוק' 73 שלח 1000
 אוג' 162 - 116 טנקים
 אוג' 143 - 245 טנקים
 אוג' 252 - 215 טנקים
 כח "קלמן ששון" - 73 טנקים
 סה"כ 649 טנקים

בטבלה נוספת של דוח מטכ"לי שמצאתי מופיע נתון אחר לגבי מצבת הטנקים בפד"מ נכון ל-090900.

מצבה בפועל לפי נתוני הפיקוד נכון ל - 090400	מצבה בפועל לפי נתוני קשנ"ר נכון ל - 080900	הוקצה לזירה ערב המלחמה	יחידות
309 *	337	374	אוג' 162
245	266	310	אוג' 143
222	241	333	אוג' 252
776	844	1017	סה"כ

* נתון זה כולל את כוח "קלמן ששון" שהיה כבר ב-9 לאוק' ומתבסס על 60 טנקים שוט, 2 מג"ח, 8 שרמן, סה"כ 74 טנקים.

בדוח המסופרר כמס' 12 אצל תא"ל ציפורי מצבת הטנקים לתאריך 091500 מראה:

אוג' 162 - 235 טנקים כשירים
 אוג' 252 - 229 טנקים כשירים
 אוג' 143 - 245 טנקים כשירים
 כח קלמן ששון 74 טנקים כשירים
 סה"כ 783 טנקים כשירים

כלומר משעה 1000 בתאריך 9 אוק' 73 עד לשעה 1500 של ה-9 אוק' הפרש הטנקים עלה. בתאריך 091000 מדווח 681 טנקים, בתאריך 091500 מדווח 783 טנקים הפרש של 102 טנקים. זאת אומרת שכמות הטנקים הייתה שונה משעה לשעה וזאת משום שהטנקים שתוקנו או הוחזרו לכשירות הייתה תוצאת פעולתם המהירה והמקצועית של קציני החימוש וחיליהם. (זוהי דוגמא אחת מיני רבות)

להלן דו"ח הכשירות כפי שהצטייר כמפקדת קשנ"ר מתאריך 100830 ועד 25/10
אוק' 73.

אוג' 162	-	253	טנקים
אוג' 143	-	263	טנקים
אוג' 252	-	134	טנקים
כוח אהוד	-	26	טנקים
אוג' 44 חט'	-	274	טנקים
סה"כ		735	טנקים

ב-100400	מדווח	647	טנקים
ב-112340	מדווח	759	טנקים
ב-120145	מדווח	769	טנקים
ב-13.10.73	מדווח	747	טנקים
ב-14.10.73	מדווח	732	טנקים
ב-150500	מדווח	732	טנקים
ב-161700	מדווח	684	טנקים
ב-170500	מדווח	722	טנקים
ב-180700	מדווח	624	טנקים
ב-182100	מדווח	562	טנקים (111)

בדו"ח פד"מ מברק נכון ל-19 מדווח על 553 טנקים (112)

בדו"ח קשנ"ר 190700 מדווח 580 טנקים, לוקח בחשבון את כמות הטנקים בגדה מזרחית.

ב-202000	מדווח סיני	332	גדה מזרחית
ב-211700	מדווח סיני	252	גדה מערבית
ב-220800	מדווח סיני	298	גדה מזרחית
ב-230400	מדווח סיני	353	גדה מערבית
ב-240900	מדווח סיני	286	גדה מזרחית
ב-241400	מדווח סיני	351	גדה מערבית
ב-250630	סה"כ	271	גדה מזרחית
		331	גדה מערבית
		227	גדה מזרחית
		341	גדה מערבית
		570	טנקים
		578	טנקים

אין הסבר אחר לתנודות הטנקים ושינוי הכשירות, העליות והירידות בכמות הטנקים מיום ליום. הירידה בכמויות היא כתוצאה מבעעי הלחימה הקשים. העליות הם כתוצאה מהתיקון של כוחות החימוש, יוזפערים הם לפעמים בסדר גודל של מ-10-70 טנקים, דבר משמעותי לכמויות התיקונים. קיימת אפשרות נוספת של תגבור טנקים כתוצאה מהגעת כוחות שאינה משמעותית לגבינו.

(111) בסעיף בסוף הדו"ח כתוב לא כולל טנקים שיוחזרו לכשירות תוך כדי הלילה.
(112) מברק מהחמ"ל בדבלה סב-8890 תב-1242 נשלח על ידי סרן שיפמן.

בעית האחזקה העקרת

סוגי הטנקים והתומ"תים השונים החריפו את בעית האחזקה והשליטה בצורך להצמיד מחלקות ופלוגות חימוש יעודיות לחטיבות שנמצאו עם סוגי טנקים ותומ"תים (ארטי) שונים.

סוגי הטנקים והתומ"תים (תותחים) בראשית המלחמה היו:

טנקים: (113) (115)
מג"ח 3 M48A A1
מג"ח 6 M60
שוט קל (סינטוריון)
שוט בנזין (סינטוריון) שוט מטאור.
שרמן 50/M
שרמן 51/M
טירן
טנקי פיננזי שרמן
טנקי חילוץ שוט
טנקי חילוץ מג"ח M 88
טנקי גישור

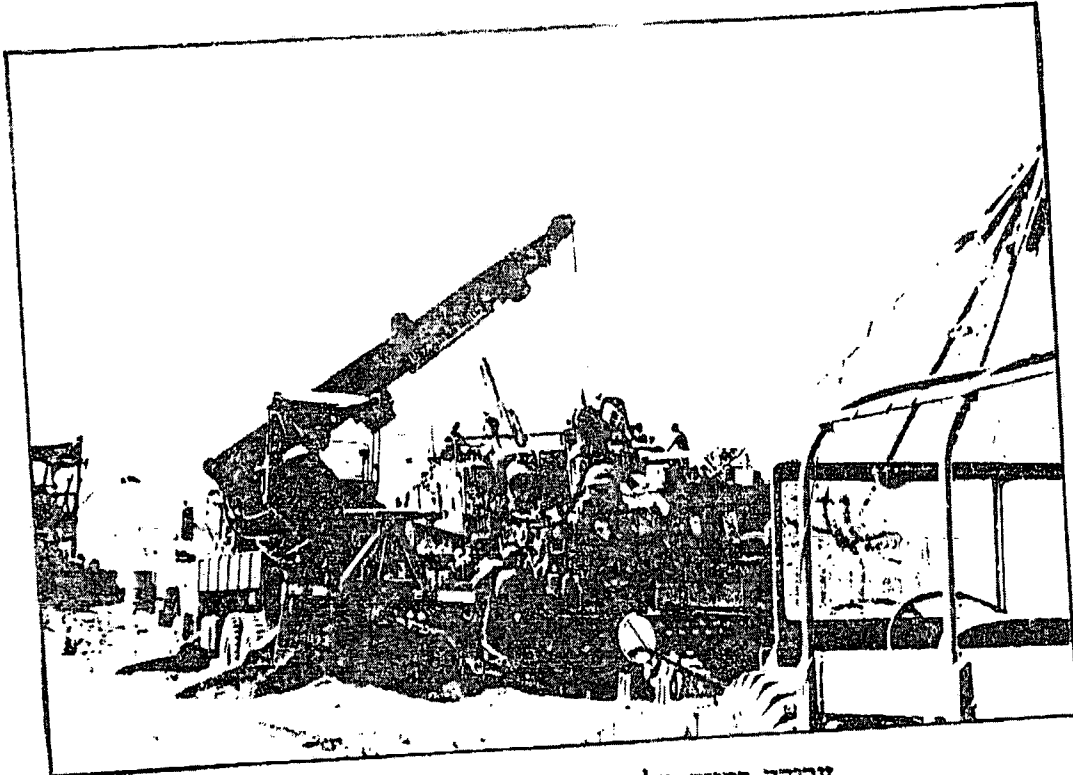
תותחים (114) (115)

תותח 130 מ"מ נגרר
מכמ"ת 160 מ"מ על בסיס שרמן
מרגמה 120 מ"מ נגררת
מרגמה 120 מ"מ על בסיס שרמן
תומ"ת 155 מ"מ על בסיס רוכב
תומ"ת רומח 175 מ"מ
רועם
קרדום 203 מ"מ
רוכב

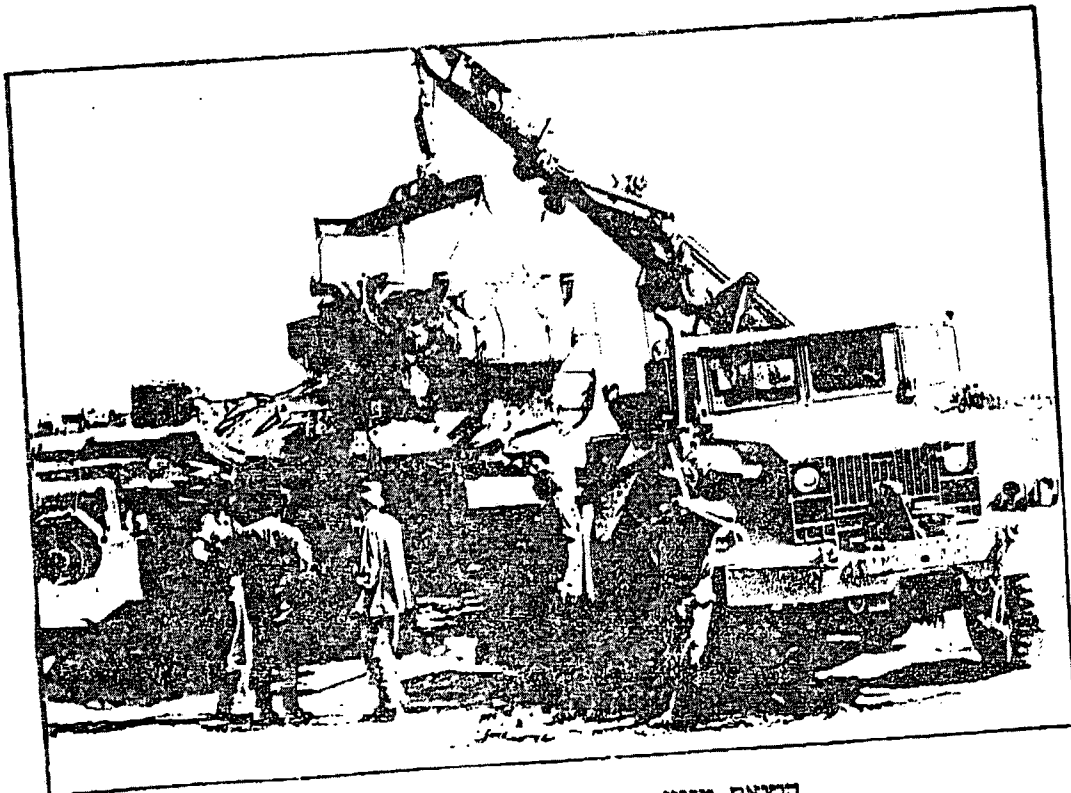
הצורך במתן פתרון בחלקי חילוף ובכוח אדם ספציפי למגוון הכלים הרב, הקשה רבות והחמיר את בעית האחזקה. בשל כך נוצר הצורך למתן מענה מיוחד עבור כל תכנון לגופו.

(113) בטבלאות הבאות יפורטו כמויות הטנקים לאחזקה בתחילת המלחמה ובסופה בספירה שנעשתה ב-4/11/73.
(114) כמויות התותחים לאחזקה בפד"מ לאחר הצתברות ה-סד"כ.
(115) מצבת הטנקים והתומ"תים שהיתה בתחילת המלחמה בפד"מ הוצאה ע"י דו"ח מחשב ועל פי סיכום של יחידות מעיון בסיכומיהם הנמצאים בארכיון צה"ל.

ממראות העבודה בחזית

עבודה בחזית על תוחח 155 מ"מ על בסיס שרמן

הוצאת מצע מגיח באחת מפלוגות הגשיח בסיני

מ צ ב ת ט נ ק י ס ה ת ח ל ת י ת

ה ע ר ו ת	ס"ה"כ	ט"רן	ש"רמן 51-מ- 50-מ	ש"וט ב"נז"ן	ש"וט קל	מ"ג"ח 6	מ"ג"ח 3	ע"וצבה	מ"ס' ס"ד'
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	
	97				97			חט' 217	.1
	98				98			חט' 500	.2
	50		50					חט' 11	.3
	69				69			חט' 164	.4
צו"ידו בטנקים מתוך הסה"כ שבמצאי								חט' 421 / 460	.5
	300				44		256	(אוג' 252) בסיני	.6
	32						32	חט' 204	.7
כולל גד"סרים	145					145		חט' 600	.8
	50		50					חט' 875	.9
	78	78						חט' 274	.10
הועברה לגזרה רק ב09/10	30				30			חט' 179	.11
מצב התחלתי	10			10				כוח אהוד	.12
	16	16						אריה וינברג	.13
	33					4	29	ממש"א	.14
גד' הועבר בתחילת המלחמה	33		33					חט' 670	.15
	1,041	94	133	10	338	149	317	ס ה " כ	.16

סה"כ היו בתחילת המלחמה 1041 טנקים לכלל היחידות שהועברו לחזית זה כולל טנקים לא תקינים וטנקים שהושארו בעורף ולא הגיעו לחזית.

✓

ב-4 לנובמבר 73 נערכה ספירת טנקים בסיני וביחידות ולהלן המצנת כלי ה-רק"מ כפי שנצטיירה בתאריך זה:

סה"כ היו בסיני 805 טנקים על פי הפרוט הבא:

מס' סד'	יחידה	מג"ח 3	מג"ח 6	שוט קל	שוט בנזין	שרמן מ-51 מ-50	טירן	ס ה " כ	
								א	ב
							ו	ז	
.1	אוגדה 252	51	6	112		34			203
.2	אוגדה 162	53		148					201
.3	אוגדה 143	132	74						206
.4	אוגדה 440	9			10	38	16		75
.5	כוח ששון		1			41	70		112
.6	גש"ח רפידים (תקון)	5	1	1		1			8
.7	ס ה " כ	250	82	261	10	114	88		805

טנקים שפוננו למש"אות עד 4 נובמבר 73

סה"כ כללי	רוכב (שלל)	תומת 155	טנק שרמן	רועם	רומח	סירן	שוט	מג"ח 60	מג"ח 3	סוג התקלה	סוג סדנא	מס' סד' .1
8 48 5 11	1	2	5	1	2	3 2	4 15 2	2 4 1 5	2 18 3	פגיעה בתוכה פגיעה בצריח תיקון לא מישקי פונה ישירות מהתעלה.	דרך סדנאות רק"מ רפידים	.1
72	1	2	5	1	2	5	21	12	23	סה"כ סדנאות רק"מ רפידים		
3 11			2				1 7	1	1 2	פגיעה בתוכה פגיעה בצריח	ישירות מסדנאות כ ל ו ז ה	.2
14			2				8	1	3	סה"כ סדנאות בלוזה		
8							3	1	4		כחידות המיועדים לפינוי	.3
94	1	2	7	1	2	5	32	14	30	סה"כ טנקים שפוננו מסיני		.4

מצבת תומ"ת'ים בפקוד דרום
נכון ל-24/10/73

סה"כ	רוכב	קדדום 203	רועם	תומ"ת 155	מכמת 120	120 נגרר	מכמת 160	130 נגרר	אגד אוגדה	מס' סד' .1
65				22	15	12	12	4	214 / 143	.1
48		12	8	10	14	4			209 / 252	.2
57	3		4	6	32		12		288 / 440	.3
48		12	15	21					215 / 162	.4
33				9	24				כוח ששון	.5
251	3	24	27	68	75	16	24	4	סה"כ פקוד	

ב-4 לנובמבר 73 נערכה ספירת טנקים בסיני וביחידות ולהלן המצבת כלי ה-רק"מ כפי שנצטיירה בתאריך זה:

סה"כ היו בסיני 805 טנקים על פי הפרוט הבא:

מס' סד'	יחידה	מג"ח 3	מג"ח 6	שוט קל	שוט בנזין	שרמן מ-51 מ-50	סירן	ס ה " כ
		א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
.1	אוגדה 252	51	6	112		34		203
.2	אוגדה 162	53		148				201
.3	אוגדה 143	132	74					206
.4	אוגדה 440	9			10	38	18	75
.5	כוח ששון		1			41	70	112
.6	גש"ח רפידים (תקון)	5	1	1		1		8
.7	ס ה " כ	250	82	261	10	114	88	805

טנקים שפוננו למש"אות עד 4 נובמבר 73

סה"כ כללי	רוכב (שלל)	תומת 155	טנק שרמן	רועם	רומח	טירן	שוט	מג"ח 60	מג"ח 3	סוג התקלה	סוג סדנא	מס' סד'
8 48 5 11	1	2	5	1	2	3 2	4 15 2	2 4 1 5	2 18 3	פגיעה כתובה פגיעה בצריח תיקון לא מישקי פונה ישירות מהתעלה.	דרך סדנאות רק"מ רפידים	.1
72	1	2	5	1	2	5	21	12	23	סה"כ סדנאות רק"מ רפידים		
3 11			2				1 7	1	1 2	פגיעה בתובה פגיעה בצריח	ישירות מסדנאות בלוזה	.2
14			2				8	1	3	סה"כ סדנאות בלוזה		
8							3	1	4		ביחידות המיועדים לפינוי	.3
94	1	2	7	1	2	5	32	14	30	סה"כ טנקים שפוננו מסיני		.4

מצבת תומ"תים בפקוד דרום
נכון ל-24/10/73

סה"כ	רוכב	קרדוס 203	רועם	תומ"ת 155	מכמת 120	120 נגרר	מכמת 160	130 נגרר	אגד אוגדה	מס' סד'
65				22	15	12	12	4	214 / 143	.1
48		12	8	10	14	4			209 / 252	.2
57	3		4	6	32		12		288 / 440	.3
48		12	15	21					215 / 162	.4
33				9	24				כוח ששון	.5
251	3	24	27	68	75	16	24	4	סה"כ פקוד	

V

כאמור המערך העודפי בסיני תיקן כמות טנקים ניכדה ביותר בימים שבין 10-6 באוק' 73 וזאת על-ידי יחש"מ 674/653, גש"ח 784 (שמיפקדתו היתה ברפידיס) וכן גש"ח אוג' 162 בסיועו של ק' החילוץ רס"נ חיים רזון שתיקנו בציר הצפוני.

מנתון זה לא ניתן להתעלם מכוון שהתיקונים שנעשו בכל סוגי הרק"מ השונים היו רבים וכולם הצריכו שעות עבודה רבות ועבודת אנשי דרג ב'.

תיקונים אלו כללו:

- החלפות יחידות כוח (מנועים).
- החלפת צריחים בפלוגות הרק"מ ברפידיס.
- החלפת מיכלים בחובת הטנק.
- החלפת קנים.

"קניבליזציה"

נושא חשוב שבא לידי ביטוי במלחמה זו הוא "הקניבליזציה" - קרי, לקיחת חלקים מטנקים פגועים והכנסתם לטנקים אחרים לשם הכשרתם.

נושא זה נחלק לשניים:

- 1) כל מה שנוגע ליחידות דרג א' גדודים.
- 2) כל מה שנוגע ליחידות החימוש, (גשחים).

מפקד מרכז האחזקה בסיני מציון בסיכום הלקחים (116):

"רצינו שלא תהיה קניבליזציה, רצינו מאוד מאוד ... וקניבליזציה רצינו לעשות אותה מסודרת ומוסדית רק בסדנאות הנייחות שבהן יש צורך להחליט אם הטנק הזה יושבת או יתוקן, הוא ניתן לתיקון במקום או להשבית אותו לגמרי, מה שנוגע בשטח היה מאוד קשה להשתלט על זה (117), היתה קניבליזציה פראית, ופגעה קשות בכל הנושא, היו טנקים שאפשר היה לתקן אותם בקלות, והיו יחידות במגרש (118), שהיינו צריכים להשקיע ימים שלמים של עבודה בשביל להעמיד אותם על הרגלים, והיו חלק שכתוצאה מזה אפילו לא הצלחנו להעמיד אותם על הרגלים, והיו צריכים לפנותם לבמ"ב (119)..."

לצערי ובתנאי המלחמה בו כל כלי חשוב לא ניתן למנוע את הקניבליזציה. אם צוות מצא טנק שמנועו תקין ובכלי הצוות המנוע, לא היה תקין נאלצו להחליף מנוע מטנק לטנק בסיוע אנשי החימוש. אך גם קרו מקרים שפרקו מטנקים לצורך מלאי ורזרבות משום שפחזו שלא יצליחו להשיג חלקים אלו. בכל הפקודות כתוב כי אין לבצע קניבליזציה, אך מה שנעשה בפועל היה שונה. יחידות חימוש שונות הסתובבו בשטח ופרקו חלקים ממגרשי הטנקים המושבתים שהועברו לנקודות הפינוי. היה זה מצב בלתי נמנע.

-
- (116) שם; עמ' 021 הד 125, סטנוגרמה סיכום לקחים.
 - (117) הכוונה ליחידות דרג א'.
 - (118) מגרשים של טנקים פגועים ליד הסדנאות והיחש"מים.
 - (119) מרכז שיקום ואחזקה (מש"א).

מש"א - מרכז שיקום ואחזקה

עיקר עבודתה של מש"א בסיוע חוליות דרג הג' במלחמה היה בהתמודדות עם בעיות הידראוליות בתותחי טנקים ותותחי ארטילריה. כמו כן היו תיקוני מסגרות כבדים ועוד עבודות שונות שהם בדרג ג'.
חוליות מש"א פעלו בהתאם להנחיות המחש"פ ומפקד מרכז האחזקה כיון שמש"א לא היה בנוי להפעלת מספר רב של חוליות במקביל.

סוגי התיקונים שבוצעו:

- א. ביצעו שיפורים במקלעים שהיו סביב התותח.
- ב. עבודות מסגרות כבדות כתוצאה מחורים שנוצרו בתובות ובצריחי הטנקים (כלים שהיה שווה להשקיע בהם).
- ג. תיקון תותחי הטנקים.
- ד. תיקון ועבודה מסיבית בכל מה שקשור בנושא ההידראולי של מערכת הקנה בתותחים (כגון מנגנוני רתיעה קפיציות וכו').
- ה. הדרכה בשטח על כלים חדשים.

קשר פנים לטנקים

למרות שהיו בגש"חים מחלקות קשר פנים היה צורך בהפעלת חוליות קשר פנים מהדרג המטכ"ל. זהו לקח שנלמד ואף מיושם כיום בגש"חים. יש לזכור שללא קשר פנים צוות הטנק אינו יכול לתפקד ולמלא את יעודו (יכול אך זה קשה).

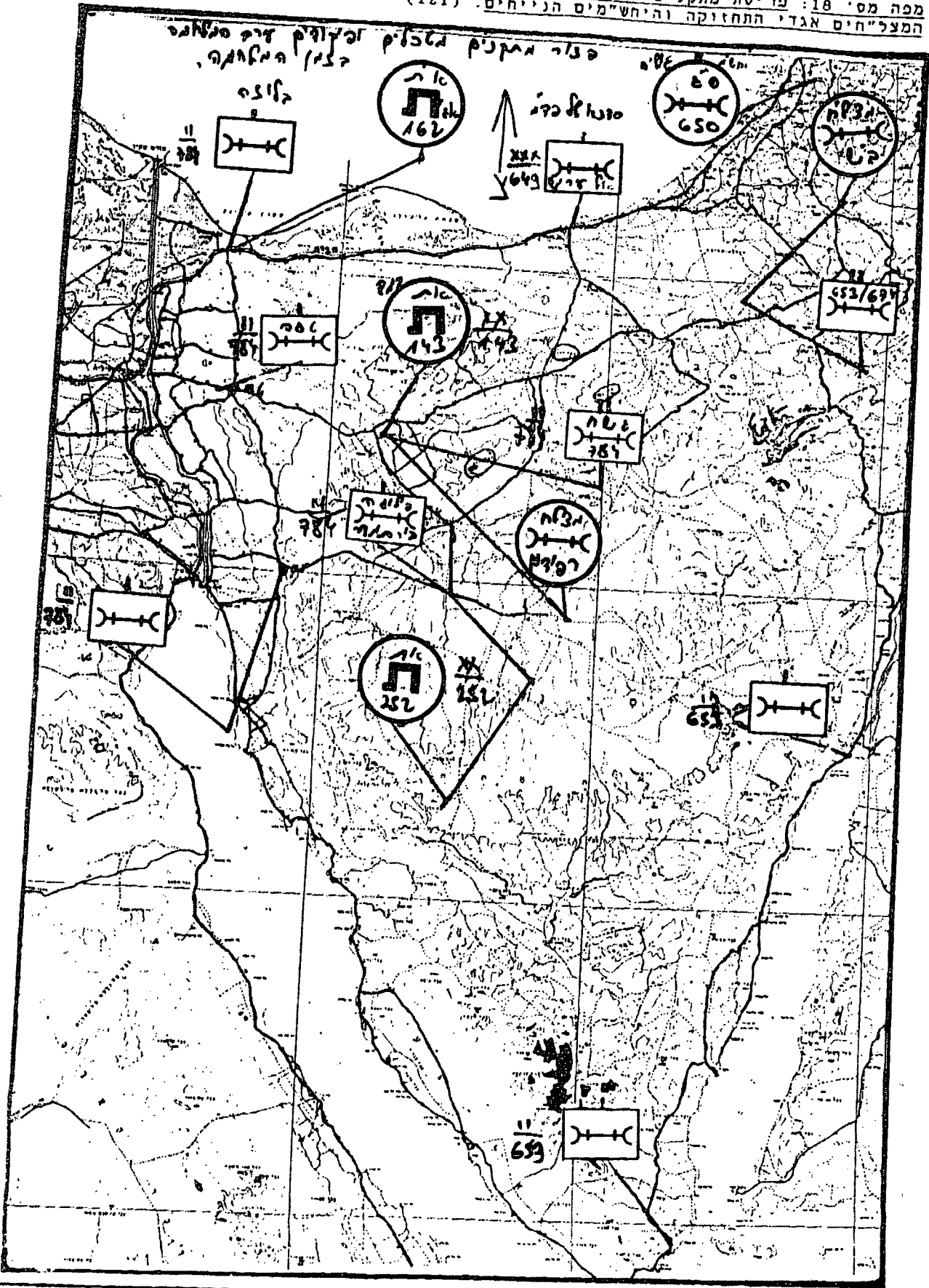
ש מ ר

ת'קון סגלים על-יד' המערך העורפי בס'ג' ס'כום (120)

מס' סד' א	סוג התקנה	טק שרמו	תומת 155	רום	מכמ"ח	מג"ח M-60	שום	רוכב	מג"ח A-3	טירו	טק פ'נ'ו	סה"כ
א	נ	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג
.1	פלוט	התכפת מנוע										2
	רק"מ רפ"דים (של גשיח 784)	התכפת צריח										12
		התכפת מכלל בתומח										9
		מכונאות	2									13
		מזקו"ים										7
		תקו"י חמשות										3
		שונוח										10
		סה"כ פל רק"מ רפ"דים										56
.2	פלוט	התכפת מנוע										32
	רק"מ מ'חשי"מ 653	התכפת קנה										1
		מכונאות										79
		מזקו"ים										36
		תקו"י חמשות										13
		שונוח (של גשיח 674)										21
		סה"כ פל רק"מ (נ"דח)										182
.3	פלוט	התכפת מנוע										23
	רק"מ בלוזה (של גשיח 784)	התכפת קנה										10
		מכונאות										31
		מזקו"ים										15
		שונוח										34
		סה"כ בלוזה										113
.4	סה"כ ככל'										351	

(120) הטבלה רוכזה ממז' א' סוף החומר שהצאת' בס'כום' הי"ח' דוח בנמנה טבלאות שונוח.

מפה מס' 18: פריסת מתקנים מטכ"ים ופיקודים ערב המלחמה ובזמן המלחמה הכולל את המצל"חים אגדי התחזוקה והיח"מ"ים הניידים. (121)

סכום

לסכום פרק הפיקוד הכולל בתוכו את התארגנות יחש"מ 653 ו-674 פלס"ד ו-866, גש"ח 784 של אוגדה 252 (שהיה חלק מהמערך הנייח עד להגעת יחש"מ 674) אנו רואים מהנתונים כי: סה"כ כמות הטנקים שתוקנה על-ידי כל הסדנאות מידי יום ביומו עלתה על כמות הטנקים שהתקלקלה או נבגעה באותו יום, כך שמצאי הטנקים הכשירים גדל בכ-50 טנקים ליום והטבלאות שהובאו והשוואו דוחות הכשירות בין האג"מ לחימוש מבטאות זאת.
יש לקחת בחשבון את סוגי הרק"מ השונים שחייבו הקצאת יחידות אחזקה שונות וצוותי חימוש יעודיים ליחידות אלו. הטבלה שלהלן מפרטת את מצאי הטנקים ההתחלתי (המשוער) לעומת מצאי הטנקים ב-4 לנוב' 73:-

מס' סד'	סוג	מג"ח	מג"ח	שוט	שוט	שרמן	סידן	סה"כ
		3	6	קל	בנז'ין	מ-151	מ-50	
	A	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח
1.	מצאי התחלתי (כולל תגבורות)	317	149	338	10	113	94	1041
2.	מצאי נכון ל-4 נוב'	250	82	261	10	114	88	805
3.	טנקים שמונו למשאות	30	14	32		7	5	* 88
4.	מספר הטנקים שנשארו בשטח האוייב או שרופים בשטחינו	37	53	45	-	12	1	148

* טנקים בלבד לא כולל תומתים (תותחים).

הקשיים העיקריים שנתגלו בהתארגנות ובלחימה היו בעיקר של שליטת ק' החימוש הפיקודי, חאוס ודווח.

(1) לפי המחוכן צריכה היתה אוג' 252 קרי הגש"ח להעביר את מתקני הגש"ח ליחש"מ 674, יחד עם תשתית אנושית שנשארה בהם (כ-150 איש לפי רשימה המפרטת שמות ודרגות), העברה בוצעה חלקית בין השאר בגלל טענות של סמכות כמו: "...אוגדה 252 אינה נמצאת ת"פ פיקוד הדרום בזמן מלחמה" (122)

(122) ציטוט מתוך סטנוגרמת סיכום לקחי יום הכיפורים 7/1/74.

(2) מפקד יחש"מ 653 שלח שתי פלוגות ללא קבלת אישור, לרפידים ואל עריש.
כתוצאה מכך נוצר מחסור בגרורים, משאיות חילוץ (בעיקר לאוג' 143) ובעיות
שליטה של הפיקוד על יחש"מ 653.

(3) עד ה-9/10 היה הדווח לקוי ביותר וחסר. רק ב-9/10 החלו היחידות לדווח
על מצב כשירותם בין פעמים עד שלוש פעמים ביום. הדו"ח כלל טנקים שנכנסו
לטיפול בגש"חים: כמה פגועים כמה מושמדים.
דוחים לא הועברו מרצון על-ידי אוגדות; הדוחים הגיעו בצורת דרישות
לחלפים.
הדווח לא הועבר כיוון שבאוגדות לא היתה תמונה נכונה. על כן יש להניח שלא
הועבר דיווח אמין מהחטיבות לאוגדות. היו קיימים דוחים ושליטה בנושא
טנקים בלבד עד רמת הגש"חים כולל צריכת מכללים לרכב ב'. לא היתה שליטה
על המערך החטיבתי ולמטה.
בנושא וויסות הטנקים שיצאו מהסדנאות - החליט אלוף הפיקוד שבדק אישית את
כמות הטנקים.
העברת כוח אדם מאוגדה לאוגדה התחייבה בעקבות ירידה בסד"כ של כוחות חימוש
את התערבותו של הפיקוד.

(4) קשיים נתגלו כמתן שירותים לרק"מ שונה מהמקובל ביחידות. גש"ח 784 (אוג'
252) היה בנוי למתן שירותים לטנקי מג"ח בלבד.
פלוגת אחזקת טנקי שרמן וכוח אדם שרמן ניתנה מגש"ח 862 (אוג' 143) לאחזקת
חט' 875 עקב כך שבמרכז ציוד הלחימה (מצל"ח) לא נמצאו מיכללים עבורם.
לטנקי השוט (צינטוריונים) חסרו כלים וחלפים מתאימים אף שבמקרה היה גרעין
של אנשי מקצוע (קבע וסדיר) שהכירו סוג טנק זה.

5. מלאי ואספקת חלפים

הבעיה העיקרית היתה עם אוג' 143, (הפרוט בהמשך) שבה היתה קיימת רמת מלאי
ראשונית במגבלות מצאי מצל"ח.
רמת מלאי לגש"ח: פלוגה אחת ועוד שתי פלוגות במצל"ח, פלוגה רביעית לא
היתה קיימת.
בפריטים העיקריים ידוע היה מה קיים במצאי מצל"ח רפידים ומה בתנועה
למצל"ח.
הקצבות לחלקי חילוף הוצאו בהתאם להנחיות הפיקוד ומרכז האחזקה ובאמצעות
קציני הקישור במצל"ח. בגש"חים לא היתה אפשרות פיקוח על רמת מלאי חלפים
במחסני הגש"ח תוך כדי לחימה.

6. צמ"ה ורכב יר"מ - לא ניתנו לפיקוד האמצעים המתוכננים לטיפול בצמ"ה וברכב
יר"מ. בשבועיים הראשונים לא היה טיפול מתוכנן ואחזקה מסודרת, אלא על-ידי
כוח אדם ואמצעים מאולתרים בגש"חים. מאוחר יותר הוקמה פלגת צמ"ה.

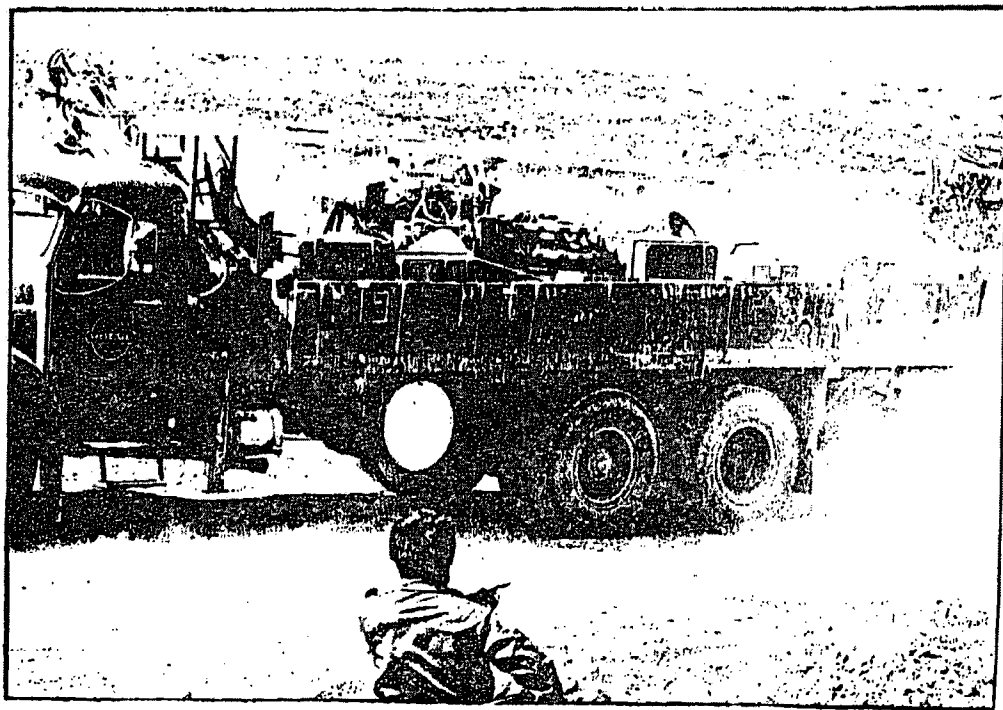
* נושא רכב היר"מים לא נפתר עד גמר הפרדת הכוחות, פרט לשני מוקדים
לאחזקת רכב יר"מ ברפידים ובכא"ד באמצעות יחש"מ 674, וכן שני מוסכים
משולבים שהופעלו באמצעות מחש"פ עורפי וקצין הקישור. למוסכים
המשולבים שהיו ת"פ יחש"מ 653 בעורף היו קשיים בעבודה ותיקון בעיקר
בגלל חוסר כוח אדם במוסכים והמרחק שבין יחידות השדה כ-250-300 ק"מ
מבאר-שבע.

עד כאן נדונו הבטים הנוגעים למפקדת הפיקוד כב"ש ובדבלה וכן ביחש"מ
674/653 גש"ח 784 כגש"ח ני"ח ומעברו לנייד והצטברות הכוחות קרי אוגדות
וחטיבות בעיקר בתחילת המלחמה.
בפרקים הבאים יסוכם נושא החימוש מול כל אוגדה כאשר לכל אוגדה ינתן רקע
אג"מי נרחב ופרוט אג"מי מזערי בנושא החטיבות בפתחת במלחמה.

V

הכנות והתארגנות לתנועה לאחר כמה ימי לחימה

רכב ירמי עם חלקים בדרכו לחזית (תמונה מהצפון)